Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

© Mary Medlicott, 2018
Titlu original: *Storytelling and Story-Reading in Early Years*
Prima apariție în 2018 la Jessica Kingsley Publishers

Imagine copertă: [iStockphoto®/Shutterstock®].

© Didactica Publishing House, 2019
Toate drepturile rezervate pentru varianta în limba română.

Editor coordonator: Florentina Ion
Traducător: Elisabeta Ivan
Redactor: Luminița Volintiru
Corector: Cristina Anghel, Lorina Chițan
Tehnoredactor: Mihaela Dumitrescu

DIDACTICA PUBLISHING HOUSE
Splaiul Unirii nr. 16, Clădirea Muntenia Business Center,
etaj 5, 506, sector 4, București

Informații și comenzi:
tel./fax: 021 410.88.18; 021 410.88.10
e-mail: office@edituradph.ro
www.edituradph.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MEDLICOTT, MARY
Importanța poveștilor în primii ani de viață: cum să le spui și să le citești povești copiilor / Mary Medlicott. – București: Didactica Publishing House, 2019
ISBN 978-606-683-949-5

37

IMPORTANȚA POVEȘTILOR în PRIMII ANI DE VIAȚĂ

CUM SĂ LE SPUI ȘI SĂ LE CITEȘTI POVEȘTI COPIILOR

MARY MEDLICOTT

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

1. Importanța poveștii 7
2. Genuri de povești 21
3. Pregătirea personală 43
4. Gândește-te la publicul tău 65
5. Obiecte de recuzită 89
6. Ocupă-te de public 105
7. După poveste 121
8. Crearea unei strategii pentru poveste 137
9. Consolidarea 153

Anexă: Povestiri și poezioare 167
Bibliografie 181

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

1

IMPORTANȚA POVEȘTII

Poveștile sunt peste tot în jurul nostru. Sunt în cărți și în imagini, la TV și în filme, în visele noastre și în visurile de zi, în conversațiile noastre. Unde am fi fără ele?

Imaginați-vă: este vineri seara. V-ați întâlnit cu prietenii să beți ceva înainte de weekend. Aproape instantaneu, auziți o poveste. Ce s-a întâmplat când mașina unei prietene s-a stricat la miezul nopții pe drumul înspre casă pe când se întorcea dintr-o vizită de la mama ei? Ce s-a întâmplat când copilul altui prieten s-a îmbolnăvit foarte grav în mijlocul nopții? Ce s-a întâmplat când pisica unui al treilea prieten a dispărut de acasă timp de patru zile? Totul este foarte captivant. O poveste dă naștere alteia, sunt chestiuni din viața de zi cu zi, dar poate că în mod normal nu vă întrebați cum ar arăta viața fără acestea.

Apoi, este sâmbătă seara. Te duci la cinema cu partenerul tău. Filmul pe care ați vrut să-l vedeți este un thriller. Stai pe marginea scaunului. Poți suporta? Când ieși din sală, vorbești despre el. Ce s-a întâmplat de fapt – îți amintești? – când vorbeau cei doi hoți în bar? Se îndrăgostise deja de el, încă de pe atunci? E ciudat cum luăm totul de bun. Dacă

Libris.ro Respect pentru oameni și cărți

filmele nu ar fi fost niciodată inventate, ce am fi făcut sâmbătă seara?

Acum, e trecut de mijlocul săptămânii: e miercuri dimineață. A trebuit să-ți iei liber de la serviciu. Este o înmormântare de familie la care trebuie să participi. Toți cei prezenți sunt triști, dar există și mult umor bun. Bunica era bătrână, a avut o viață bună, iar la slujba de după înmormântare, când beți ceai și mâncați sendvișuri, stați cu toții laolaltă și vă aduceți aminte de zilele bune. Rememorați acele momente când erați toți copii, iar bunica vă uimea și vă făcea să râdeți cu poveștile de când era ea mică. Vă amintiți când erați adolescenți și nu se supăra niciodată când vă vopseați părul; chiar îi plăcea. Vă reamintiți că odată s-a enervat din cauză că o vecină i-a lovit pisica cu piciorul.

POVEȘTI COMUNE

Toate aceste vorbe fac parte din povestiri. Este partea informală, sunt lucruri care se întâmplă zilnic și merită să ne gândim cum ar fi viața noastră dacă acestea nu s-ar fi întâmplat niciodată. Desigur, pentru unii oameni, multe dintre acestea nu s-au întâmplat. Oameni izolați din cauza unor probleme de mobilitate, care și-au pierdut familia și prietenii sau care duc un trai greu din lipsa banilor. Persoane care suferă de depresie, care și-au pierdut auzul sau suferă de boli grave. Oameni care au fost obligați să își părăsească propria casă sau țară și, probabil din cauza barierei lingvistice, nu și-au făcut prieteni acolo unde locuiesc acum. Sau oameni care sunt extrem de timizi. În plus, nu toți oamenii sunt capabili să-și spună povestea vieții, chiar dacă au pe cineva

căruia să i-o spună. Îmi amintesc de o tânără mamă pe care o aveam la un curs de povestiri pe care-l țineam. Spre sfârșitul trimestrului, ea a început să fie profund mișcată. Mi-a zis de ce: înainte de a veni la curs, soțul ei nu i-a spus niciodată nimic despre viața lui anterioară, înainte să o întâlnească pe ea, despre copilăria lui sau despre momentele din tinerețe. Ea și copiii lor nu știau prea multe despre el. Acum, răspunzând la tipuri diferite de povești pe care ea i le spunea de la curs, el a început să vorbească și să le relateze anumite lucruri. Începeau să învețe mult mai multe despre el. Soția sa a fost foarte recunoscătoare pentru această schimbare.

POVEȘTI TRADIȚIONALE

Poveștile noastre de viață sunt vitale. Fără ele, nu am exista ca oameni. Dar acestea formează un singur departament din vastul magazin al poveștilor din întreaga lume. Dacă ne uităm înapoi la începuturile limbii vorbite, unele sunt compuse din mituri și legende, altele sunt povești populare și basme, glume și ghicitori pe care oamenii le-au împărtășit prin toate părțile lumii pe unde au trăit ființe umane. Este uimitor numai să te gândești la acest lucru: povești grecești din Antichitate despre zei și zeițe; vechile legende norvegiene cu eroi puternici; nopțile arabe din Orientul Mijlociu, Mahabharata din India, Mabinogionul din Țara Galilor; povești din America, din Islanda, din Rusia, din Insulele Mării de Sud, din Africa; oricare îți trece prin minte: fiecare parte a lumii își are povestea sa. Unele, cum ar fi basmele adunate și publicate în Germania secolului al XIX-lea de către Frații Grimm, vor fi mai familiare pentru

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

cele mai multe popoare din Occident. Altele vor rămâne în afara conștiinței noastre. Cu toate acestea, sub orice formă au fost transmise, scrise ori prin viu grai, ele continuă să influențeze culturile lumii de astăzi. Atât poeții, cât și nuveliștii și creatorii de film vor fi fost influențați de acestea. La fel și creatorii de jocuri pe calculator pentru copii.

POVEȘTILE PE CARE LE CREĂM

Povestirile pe care le creăm pentru noi înșine formează o altă secțiune importantă din lumea incomensurabilă a povestirii. Probabil că aceasta este o ramură a povestirilor despre care majoritatea oamenilor consideră că nu are nimic de-a face cu ei. Nu asta fac și autorii, nuveliștii, scriitorii de cărți pentru copii, precum și toți oamenii de genul acesta? Inventează povești, nu-i așa? Desigur! Dar tot asta fac și visătorii, cei dintre noi care ne imaginăm vieți diferite pentru noi înșine – cum ne-am putea întâlni dragostea vieții noastre și ne-am așeza într-o casă veche frumoasă de la țară, cu un câine și niște pisici, – și, oh, de ce nu și niște copii? Sau ce-ați zice despre ambițiile noastre de carieră – cum am putea ajunge într-o bună zi să conducem o librărie sau chiar să scriem un bestseller? Și ce spui despre visul acela ciudat pe care l-ai avut aseară? De unde a apărut? Nu cumva a venit de undeva dinăuntrul tău?

Aș putea continua la nesfârșit. Chiar dacă ne referim la poveștile de zi cu zi ale propriilor noastre vieți, putem face o legătură cu scriitorii de istorie și cum aceștia ne formează cunoștințele despre trecut. Dacă scotocim prin arhivele evenimentelor înregistrate și cercetăm aspecte ale acestora care

nu au fost consemnate anterior, vom descoperi că ele au propria lor înțelegere specială cu privire la importanța povestirii.

DE CE SUNT IMPORTANTE POVEȘTILE

Această carte se ocupă de importanța poveștilor în ceea ce-i privește pe copiii de vârstă fragedă. Accentul principal se ve pune pe copiii cu vârste cuprinse între trei și cinci ani și va acoperi două moduri diferite de transmitere a povestirilor, și anume povestirea orală și citirea de povești. Chiar dacă preocuparea centrală a volumului de față o reprezintă copiii în creștere, cartea în sine trebuie în mod inevitabil adresată și adulților din viața lor. Este scrisă pentru persoanele care lucrează cu copiii – profesori, asistenți medicali, infirmieri, specialiști în limbaj și vorbire, psihoterapeuți, asistenți din sala de mese pe durata pauzelor și supraveghetori – precum și pentru părinți, părinți adoptivi și îngrijitori. Deoarece preocuparea principală a cărții se referă la modul în care noi, ca adulți, îi putem ajuta pe copii să aibă parte de bucuria extraordinară produsă prin contactul cu poveștile, din moment ce acestea vor constitui o bază pozitivă pentru dezvoltarea lor ca ființe umane.

ÎNVĂȚAREA ȘI ASIMILAREA

Pentru început, poveștile oferă o bază fermă pentru învățarea limbii: în mod normal (deși nu întotdeauna), poveștile folosesc cuvinte, unele care ar putea fi noi pentru un public de vârstă fragedă. Cu toate acestea, respectivele cuvinte intră întotdeauna într-un context, un cadru care le oferă copiilor

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

care le ascultă indicii în legătură cu ceea ce înseamnă ele și modul în care sunt folosite. Apoi, poveștile îi învață pe copii despre formă: au început, cuprins și sfârșit. Formele sunt utile deoarece oferă tipare, iar tiparele sunt utile pentru că ne ajută să înțelegem ce se întâmplă cu noi. În plus, formele poveștilor sunt mai mult decât arhitecturale. Ele vin pline de conținut, care include emoții, și cu toții știm că trebuie să muncim din greu pentru a ne putea înțelege propriile noastre emoții, ca să nu mai vorbim despre cele ale altor oameni. Pe lângă cele spuse înainte, toate poveștile înseamnă un fel de călătorie. Experimentând această călătorie, indiferent cât este de lungă sau de scurtă, descoperim implicit faptul că, după ce a început, mai devreme sau mai târziu se va și termina. Această descoperire este foarte productivă pentru tot felul de lucruri pe care le întâmpinăm în viața noastră. Lecțiile, mesele de peste zi, călătoria cu autobuzul: dacă accepți că povestirile au un început și un sfârșit, acest lucru te învață despre trecerea timpului și, de ce nu, cum să cauți ceva care ți-ar putea stârni interesul pe parcursul călătoriei.

VALOAREA POVEȘTILOR

Este esențial pentru orice persoană care lucrează sau locuiește împreună cu copii să devină conștientă de valoarea pe care o au poveștile. Copiii au nevoie de lucruri care să îi ajute să înțeleagă ce se întâmplă în viața lor: noțiuni de bază cum ar fi fericirea și tristețea, dificultățile legate de implicarea în relația cu părinții și profesorii, frații și prietenii. Copiii au nevoie, de asemenea, de lucruri care să îi facă să se implice, care să îi facă să râdă și să le trezească

imaginația. Toate acestea pot fi obținute cu ajutorul povestirilor. Și iată de ce modalitatea prin care le oferiți copiilor povești devine atât de importantă. Pentru copii, povestirile sunt ca o hrană. Dar o hrană pe care nu le-o puteți îndesa pe gât. Poveștile trebuie să le fie oferite copiilor într-un fel în care să le poată face față și să se bucure de ele. Povestirile nu sunt o pedeapsă, nici ceva ce trebuie suportat; mai mult, ele nu ar trebui să fie înconjurate de instrucțiuni de genul: „Stai nemișcat! Ridică-te! Ascultă!“ Povestirile trebuie comunicate în spiritul descoperirii, astfel încât celor mici să le pară ca o aventură. De asemenea, ele trebuie să fie comunicate în spiritul creării unei relații. Așa cum a descris-o pionierul povestirilor Eileen Colwell (1980): „Când se întâlnesc povestitorul și copilul, viața amândurora le este îmbogățită prin împărtășirea unei povești. Pentru că au râs împreună, au împărtășit încântare sau tristețe, au experimentat minune și emoție, toate acestea stabilesc un sentiment reciproc de căldură și de camaraderie, o experiență pentru care merită să plătești prețul ca timp și energie“.

CE OFERĂ ACEASTĂ CARTE

Ceea ce oferă această carte este oportunitatea de a ne gândi la toate aspectele multiple ale modului în care le putem spune povești copiilor. Oferă sugestii cu privire la tipurile de povestiri care ar putea fi cele mai bune pentru copii, din primii ani de viață până la vârsta de aproximativ cinci ani. Cartea oferă sfaturi despre modul în care aceste povestiri ar putea fi prezentate atât unui copil care le citește pe cont propriu, cât și grupurilor de copii. Oferă sugestii cu

Libris.ro
Respect pentru oameni și cărți

privire la modul în care personalul care se ocupă de îngrijirea preșcolarilor se poate pregăti pentru a le transmite povești, fie prin cărți, fie prin viu grai. Vorbește despre elemente de recuzită și despre modul în care acestea pot fi selectate și utilizate pentru a adăuga și mai multă bucurie în înțelegerea poveștilor. Continuă apoi cu explicații despre modul în care membrii personalului se pot ajuta reciproc în ceea ce privește transmiterea poveștilor, modul în care acest lucru se poate referi la părinți și modul în care aceste elemente pot fi implicate în elaborarea unei strategii globale de abordare a poveștilor în orice perioadă din copilăria timpurie.

DIN EXPERIENȚA PERSONALĂ

Cartea oferă ceva proaspăt prin faptul că se ocupă atât de citirea poveștilor, cât și de povestirea lor. Fiind o persoană care a făcut ambele activități, am o experiență considerabilă în ceea ce privește legăturile și diferențele dintre ele. Prima mea experiență, care le-a inclus pe amândouă, a fost atunci când am lucrat cu jumătate de normă pe o perioadă de patru ani la un program care se desfășura în acel moment în Brixton, sudul Londrei, acolo unde locuiesc. Programul numit Povestirile Bibliotecilor Lambeth a fost extrem de inovator și a implicat două tipuri diferite de lucru. Primul a fost reprezentat de un cititor care mergea în mod regulat la câteva grupuri de copii din cartier cu vârste mai mici de cinci ani pentru a le oferi sesiuni de povestire. Celălalt a implicat povestirea orală, deci fără a se folosi cărți, pentru copiii de toate vârstele din cartier care s-au prezentat la sesiunile din program în timpul vacanței. Lucrul a fost

desigur cu jumătate de normă, fără prea multe ore pe săptămână și, cu siguranță, fără a fi plătit prea mult. Dar, de la bun început, mi s-a părut o ocazie remarcabilă de a afla de la sursă la ce fel de povești reacționează copiii. Cu câțiva ani înainte, începusem să lucrez ca jurnalist independent, iar munca mea obișnuită includea recenzia cărților pentru copii pentru mai multe ziare și reviste. Din păcate, când rezumi cărți pentru copii, nu scrii pentru copiii înșiși. Scrii, în primul rând, pentru profesorii și părinții lor. Programul Lambeth mi-ar fi oferit, credeam eu, o șansă să descopăr pentru mine ce le face plăcere și ce nu le place copiilor.

Și am avut dreptate. Lucrând pentru programul Povestirile Bibliotecilor Lambeth (din păcate, desființat cu mult timp în urmă din cauza lipsei de finanțare), am învățat o mulțime de lucruri. Am învățat despre copiii mici și despre cum să le captez și să le mențin atenția. Am învățat ce povestiri să aleg, ce povești să selectez dintr-o varietate uriașă de cărți ilustrate disponibile. De asemenea, am învățat multe despre oamenii care lucrează cu copiii mici. Un rezultat a fost complet neașteptat: am înțeles faptul că nu cărțile în sine sunt cele care vorbesc și că trebuie să găsesc modalitățile potrivite de a le da glas; acesta este lucrul care m-a determinat să învăț despre cum să le prezint copiilor poveștile. De asemenea, m-a făcut să-mi dau seama cât de util ar putea fi să transmit acest lucru și altor adulți. Așa cum am aflat, exista cu adevărat o mare nevoie de aceasta. Povestirea și lectura sunt extrem de importante, dar nu sunt discutate prea mult în rândul adulților care trăiesc și lucrează cu copii.

După ce am părăsit programul Lambeth, am început să dezvolt o nouă carieră ca narator. O mare parte din munca